

Göç Araştırmaları Derneęi

**Türkiye'de Bulunan
Suriyelilere İlişkin
Tespit ve Öneriler**

Hukuki Boyut

Dr. Neva Övünç Öztürk

2019

TÜRKİYE'DE BULUNAN SURİYELİLERE İLİŞKİN TESPİT VE ÖNERİLER HUKUKİ BOYUT

Dr. Neva Övünç Öztürk

I. Arka Plana Bakış ve Genel Değerlendirme

Bireysel veya kitlesel zorunlu göç hareketleri Türkiye bakımından yeni bir durum değildir. Ancak Türkiye'nin geçmiş deneyiminde bireysel göç bakımından ağırlıklı olarak transit ülke konumunda bulunduğu, kitlesel zorunlu göçlerin etkilerinin ise nispeten kısa süreli olduğu anlaşılmaktadır. 2014 yılında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) yürürlüğe girişine kadar, Türkiye'nin bu alandaki uygulamalarının hukuki dayanaklarının mevzuat içerisinde dağınık bir şekilde yer aldığı ve bu uygulamaların, kanun(lar)dan ziyade yönetmelik ve/veya genelge gibi idarenin düzenleyici işlemlerine dayandığı görülmektedir. Tek başına bu durum dahi, zorunlu göç politikası bakımından bu alandaki düzenlemelerin önceden belirlenmiş, değerlendirilmiş, hak temelli olan ve entegrasyon ile bağlantılı herhangi bir politikadan değil; acil duruma odaklanan, somut gelişmelere geçici çözümler getirmeye yönelik, güvenlik kaygısını ön plana çıkaran politikalardan temel aldığı göstermektedir. Örneğin, 1. Körfez Savaşı sonrasında çıkarılan 1994 tarihli Yönetmelik (Türkiyeye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiyeden İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik) hem kitlesel hem de bireysel göç hareketleri açısından, YUKK'un yürürlüğe girmesine kadar, 20 yıl boyunca, doğrudan doğruya zorunlu göç alanında etki doğuran tek hukuki düzenleme olarak varlığını sürdürmüştür. Her ne kadar Yönetmeliğin dayanağını teşkil eden 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme'ye (1951 Sözleşmesi) Türkiye taraf olsa da, Sözleşme'nin sadece Avrupa'da meydana gelen olayları kapsayan bir coğrafi sınırlama ile uygulanmakta olması, ancak Türkiye'ye yönelen göç hareketlerinin ağırlıklı olarak Avrupa dışından kaynaklanması sebebiyle, Sözleşme etkin bir şekilde uygulanamamıştır. Bu durum ve 1994 Yönetmeliği'nin kitlesel zorunlu göç ve bireysel zorunlu göç hareketlerini birlikte ele alması, kapsamı itibarıyla idareye olması gerekenden daha geniş yetki tanınması, özellikle temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması noktasında yeterli bir kanuni dayanaktan yoksun bulunması, aynı zamanda o dönemde yürürlükte bulunan kanuni düzenlemelerin de (örneğin Yabancıların İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun) göçün yönetimi konusunda etkili bir sistemsel yapıyı şekillendirebilecek ve/veya etkinleştirebilecek nitelikte olmaması, hukuki yönden bir takım olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Bu sonuçlardan en önemlileri;

- Türk hukuk öğretisi ve uygulamasında mülteci hukuku özelinde uzmanlaşmanın gerçekleşmemesi,
- Türk yargısının mülteci hukuku bağlamında geliştirici bir içtihat oluşturamaması,
- İdarenin bu alanda sivilleşmemesi¹ nedeniyle güvenlik ve özgürlük dengesinin gözetilmesinde etkili ve yerleşik bir sistemin oluşturulamaması ve bu konuda uzmanlaşamaması,
- Mevzuatın mülteci hukukunun gereklerini gözetemeyen düzenlemelerden yoksun kalması,

---

¹ Burada "sivilleşme" ile kastedilen, asıl amacı ve görevi güvenliği sağlamak olan emniyet birimleri yerine özel olarak göç ve iltica alanında uzmanlaşmış birimlerin oluşturulmasıdır.

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından, özellikle geri gönderme, idari gözetim ve etkili başvuru hakkı ekseninde Türkiye aleyhine ihlal kararlarının verilmesidir. 2014 yılında yürürlüğe giren YUKK ise Türk iltica sisteminde yeni bir dönemin başlangıcı olarak görülmüştür. Esasen YUKK'un oluşturulmasında, Avrupa Birliğine (AB) tam üyelik sürecinin bir gereği olarak göç ve iltica alanındaki mevzuatın AB mevzuatıyla uyumlaştırılmasının önemli bir etkisi olduğu belirtilmelidir. Nitekim YUKK'da AB'nin göç ve ilticaya ilişkin ikincil hukuk kaynaklarından önemli ölçüde esinlendiği görülmektedir. Ancak unutulmaması gerekir ki, AB'nin göç ve iltica alanını düzenleyen ikincil hukuk kaynakları, Birlik üyesi ülkelerin yıllardır uygulama ile pekiştirdiği yerleşik göç ve iltica sistemlerinin Birlik hukukuna uygun, ortak noktalarını yeknesaklaştırma amacı gütmektedir. Birlik hukukuna uygunluk ise uluslararası (insan hakları) hukuk(u) ve mülteci hukuku çerçevesinde özgürlük ve güvenlik dengesinin sağlanması hedefinin gözetilmesini içerir. Oysa Türkiye'nin yukarıda belirtilen geçmiş deneyimi, bu yönde yerleşik bir sistem oluşturulmadığını göstermektedir. Nitekim yürürlüğe girdiği dönemde de Kanun'un işlevsel bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli politikaların ve alt yapının tam anlamı ile oluşturulduğundan söz etmek mümkün olmadığı gibi, bu eksiklik hâlen varlığını sürdürmektedir. Kanun, Türkiye'nin doğrudan doğruya göç ve iltica alanında geçmişe oranla daha kapsamlı bir içeriğe sahip olan ve bu alanda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) gibi sivil bir otoriteyi yetkilendiren ilk düzenlemesi olması açısından oldukça önemli olmakla birlikte, yürürlüğe girişinin üzerinden geçen 5 yıl içerisinde özellikle Suriye'den yönelen zorunlu göç akınına hukuki eksende verilen yanıt, eski reflekslerin canlandığını ortaya koymaktadır. Türkiye'nin Suriye'den yönelen bu akına yaklaşımı, göç ve iltica alanının Kanunun da nispeten öngördüğü biçimde özgürlük ve güvenlik dengesinin sağlanarak yönetimine odaklanılmasından ziyade, geçmişte olduğu gibi 'soruna' acil ve geçici bir çözüm getirme kaygısının ağır bastığını; kitlesel zorunlu göç hareketlerinin kendi dinamiklerinin değerlendirilmesi ve bu çerçevede hareket edilmesi yerine, farklı siyasi dinamiklerin aracı olarak ele alındığını göstermektedir. Bununla birlikte geçmiş deneyimlerden farklı olarak bu kez durumun kalıcılığa evrilmesi, Türkiye'nin Suriye'den yönelen zorunlu göç akınına verdiği yanıtın hukuki çerçevede çeşitli bakımlardan sorgulanmasını gerektirmiştir. Aşağıda yer alan tespit ve öneriler bu sorgulamanın sonuçlarını yansıtmaktadır.

II. Uluslararası Sorumluluk Paylaşımına Yönelik Etkin Bir Politikanın Oluşturulması Gerekliliği

Suriye'deki iç savaşın etkisiyle 2011 yılında Türkiye'ye yönelen kitlesel göç hareketine ilk yanıt 'açık kapı politikası' olmuştur. Bu yaklaşım, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14. maddesinde düzenlenen sığınma arama hakkının ve mülteci hukukunun da önemli bir ilkesi olan, temellerini ve kapsamını insan hakları sözleşmeleri ile AİHM içtihadında bulan geri gönderme yasağının (geri göndermeme ilkesi/*non-refoulement*) doğurduğu hukuki yükümlülüğün uygulamaya geçirilmesi açısından olumlu görülmektedir. Belirtmek gerekir ki, geri gönderme yasağı, bir yabancıнын yaşam hakkının ihlal edileceği, işkenceye, insanlık dışı, onur kırıcı muameleye tâbi kılınacağı ya da hayatının veya hürriyetinin, ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşleri yüzünden tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilmesini engellemektedir. Bu yasak, ülkeden her türlü uzaklaştırma hâlini ve sınırdan geri çevirmeyi de kapsamaktadır. Dolayısıyla, esasen göç hareketinin başlangıcında Türkiye'nin uyguladığı 'açık kapı politikası', bir tercih olmaktan ziyade, uluslararası hukuktan ve tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmeleri iç hukukun parçası hâline getiren Anayasamızdan kaynaklanan bir zorunluluk olarak görülmelidir.

Bununla birlikte, uluslararası hukukta mülteci korumasının temelini, zorunlu göçe maruz kalan bireyin korunması sorumluluğunun menşe ülkesi tarafından yerine getiril(e)memesi nedeniyle, tüm uluslararası topluma ait kılınması ve korumanın menşe ülkesinden başka bir devlet tarafından ikame edilmesi oluşturmaktadır. Ancak uluslararası hukuk, koruma sorumluluğunun nasıl paylaşılacağı konusunda bağlayıcı bir usul öngörmemektedir. Bu çerçevede, ikame korumanın etkin şekilde yerine getirilmesinin sağlanabilmesi için olası veya devam eden göç akınları sırasında uluslararası toplumu sorumluluk paylaşımına davet etmek ve bu hususta işlevsel politikalar gütmek önemlidir. Bir başka deyişle, bireyleri geri göndermemenin yanında onlara sağlanacak korumanın işlevsel olması ve kalıcı çözüme açık bulunması da elzem olduğundan, bu tür bir korumanın göçün yoğunluğu nedeniyle sağlanamayabileceği öngörülerek sorumluluğun uluslararası alanda paylaşılması için gereken adımların etkin şekilde atılması gerekir.

Hâl böyle iken, Suriye'den yönelen göç hareketinin başlangıcında, göçün yoğunluğu konusunda isabetli bir öngörde bulunulamamış ve uluslararası topluma, sorumluluğu paylaşma yönünde çağrı yapılmamıştır. Göç yoğunluğunun arttığı ve göç hareketlerinin Avrupa Birliği'ne yönelmesinin Birlik düzeyinde bir 'endişe' yarattığı 2015 yazı sonrasında, 2016 yılının Mart ayında Avrupa Birliği ile yapılan mutabakat sonucunda ise zorunlu göçmenlerin korunması sorumluluğunun fiziksel olarak paylaşılması hususundan ziyade paylaşımın finansal boyutuna odaklanılmış ve fiziksel paylaşımın tam aksine, mutabakatın geri kabule ilişkin kısmı dolayısıyla fiziksel sorumluluğun neredeyse tamamen Türkiye'ye aktarılması söz konusu olmuştur.

Zorunlu göçün yönetiminin hukuki ayağının insan hakları hukuku ile organik bir bağlantı içerisinde olduğu unutulmamalıdır. Bu çerçevede, Türkiye'deki gibi, kapasite yetersizliğine rağmen fiziksel koruma sorumluluğunun yüksek bir oranda artması durumunda, hak temelli bir sistemin işletilmesi konusunda samimi bir çabanın bulunması hâlinde dahi insan hakları ihlalleri kaçınılmaz hâle gelebilecektir. Ancak kapasite yetersizliğinin bu ihlalleri haklı kılamayacağı; Türkiye'nin uluslararası insan hakları hukukundan ve mülteci hukukundan doğan yükümlülüklerinin devam edeceği de bir gerçektir. Koruma sorumluluğunun ağırlıklı olarak tek bir devlet tarafından üstlenilmesi, korunmakta olan bireylerin mülteci hukukunun bir gereği olarak yerel entegrasyona bağlı bir kalıcı çözüme ulaştırılmasında ciddi güçlükler yaşanmasına da neden olabilecektir. Uluslararası toplumun koruma sorumluluğunu adil ve etkin şekilde paylaşması, bu nedenlerle de ciddi bir gereklilik oluşturmaktadır.

Bu bağlamda;

- Suriye'den yönelen zorunlu göç hareketlerine verilen/verilecek yanıt(lar)ın 'merhamet', 'kardeşlik' vs. gibi sübjektif ve belirsiz kavramlar üzerinden şekillendirilmesinden ziyade objektif ilke ve kurallar temelinde insan hakları hukuku ve mülteci hukukunun bir gereği olduğunun altını çizen; uluslararası toplumun bu husustaki sorumluluklarını yerine getirmesinin elzem olduğunu vurgulayan bir politikanın oluşturulması ve ısrarlı şekilde sürdürülmesi,
- 'Mültecilerin sorunlarına kalıcı çözümler aranmasının' Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) Kuruluş Tüzüğünde yer alan görevleri arasında bulunduğu, geçici koruma altındaki bireylerin de Komiserliğin yetki alanına girdiği hatırlanarak; BMMYK'nın bu kişilerin kalıcı çözüme eriştirilmeleri bakımından uluslararası toplumu

uzlaştırma ve bir yeniden yerleştirme programı oluşturma konusunda faaliyete geçmesini teşvik edecek çabaların Birleşmiş Milletler nezdinde sarf edilmesi önerilmektedir.

III. Geçici Koruma Uygulamasının Uluslararası İnsan Hakları Hukuku ve Mülteci Hukuku ile Bağdaşan Bir Kapsama Sahip Kılınması ve YUKK ile Oluşturulan Sistemin Bütünlüğünün Sağlanması

Türkiye’de geçici koruma uygulaması, YUKK’un 91. maddesinden dayanağını alan ‘Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY)’ ekseninde yürütülmektedir. GKY ise 2014 yılında, Suriye’deki iç savaşın göçe yol açan etkilerinin doğmasından sonra yürürlüğe girmiş bir düzenlemedir. Her ne kadar Yönetmelikte Suriye’den yönelen kitlesel akına ilişkin bir gönderme bulunmasa da, geçici korumanın içeriğinin kanunla değil de yönetmelikle düzenlenmiş olmasının altında, Türkiye’nin geçmiş deneyiminin bir uzantısı olarak, Suriye’den kaynaklanan göç hareketlerine acil bir yanıt oluşturma kaygısının bulunduğu anlaşılmaktadır. Nitekim GKY eksenindeki korumanın kapsamı değerlendirildiğinde, gerek YUKK ile oluşturulan sistemin bütünlüğü, gerekse uluslararası insan hakları hukuku ve mülteci hukukuna uygunluk bakımlarından bazı sorunlu hususlarla karşılaşılmaktadır. Aşağıda bunlara yönelik tespit ve öneriler sıralanmış ve açıklanmıştır.

A. Geçici Koruma Statüsüne Üst Süre Sınırı Konulması ve Bu Sürenin Sona Ermesi ile Geçici Korumadan Uluslararası Koruma Statülerine Geçişin Mümkün Hâle Getirilmesi

YUKK kapsamında zorunlu bireysel göç hareketleri bakımından üç koruma statüsü düzenlenmiştir. ‘Ana (esas) (uluslararası) koruma statüleri’ olarak değerlendirebileceğimiz bu statüler; 1951 Sözleşmesi çerçevesindeki mülteci statüsü, 1951 Sözleşmesi’nde öngörülen koşullara uymasına rağmen coğrafi sınırlama sebebiyle sadece Avrupa dışındaki olaylardan kaynaklanan durumlar için geçerli olan şartlı mülteci statüsü ve bunlara girmeyen durumlarda, işkence, kötü muamele, yaşam hakkının ihlali, iç savaş, ayırım gözetmeyen şiddet halleri gibi nedenlerle uluslararası koruma ihtiyacının ortaya çıkabileceği durumları kapsamına alan ikincil koruma statüsüdür. GKY ekseninde uygulanan geçici koruma rejiminde ise geçici koruma kararının Cumhurbaşkanı tarafından alınmasını takiben, kitlesel olarak ülkeye gelen kişilerin yukarıda belirtilen ve YUKK’da uluslararası koruma statüleri olarak nitelendirilen ana koruma statülerine yönelik başvuruları geçici koruma süresince işleme alınmamaktadır. GKY’de geçici koruma için bir üst süre sınırı da belirlenmemiştir.

Oysa geçici koruma, bilinen niteliği itibarıyla, kabul eden devletin, ani ve yoğun göç akınları karşısında, bireysel (ana) koruma statülerinin tanınmasına yönelik değerlendirmeleri yapma konusunda kapasite yetersizliği yaşaması hâlinde söz konusu olabilecek bir koruma türüdür. Bu koruma türü ‘geçiciliğe’ ve yoğunluk nedeniyle ‘kapasite yetersizliğine’ odaklandığından, ana koruma statülerine kıyasla asgari düzeyde haklara erişim sağlayan ara bir koruma ve pragmatik bir çözüm olarak değerlendirilebilir. Mülteci hukukunun gereklerine uygun olması bakımından ise bu ‘geçiciliğin’ bir üst süre sınırı getirilerek somutlaştırılması elzemdir. Aksi takdirde, ana korumadan faydalanmaları ve kalıcı çözüme eriştirilmeleri gereken bireylerin bundan mahrum bırakılmaları söz konusu olur ve koruma sisteminin bütünlüğü de zarar görür. Ayrıca geçici koruma statüsünün, bir üst süre sınırı konularak doğasına uygun, öngörülebilir bir geçiciliğe sahip olacak şekilde uygulanması; geçici koruma süresince etki doğuran ve temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını içeren tedbirlerin ölçülülük ilkesine uygun sayılabilmesi için de

zorunludur. Örneğin, GKY çerçevesindeki geçici koruma uygulamasında, korunanlar kayıtlı oldukları ilin dışına izin almaksızın çıkamamakta ve istisnai durumlar dışında başka bir ile yerleşmemektedir. İkamet ve seyahat özgürlüğünün sınırlandırılması sonucunu doğuran bu uygulamanın Anayasamıza ve taraf olduğumuz uluslararası insan hakları sözleşmelerine uygun hâle getirilebilmesi için; kanunla düzenlenmiş olması, demokratik toplumun gereklerine uygun, makul bir gerekçeye dayalı ve ölçülü olması gerekmektedir. Oysa anılan sınırlamanın kanun yerine bir yönetmelikle yapılmış olması bir yana; GKY'nin belirsiz bir süre boyunca bu hakkı sınırlandırması en başta ölçülülük ilkesi bakımından soru işaretleri doğurmaktadır.

Belirlenen sınırlı sürenin sona ermesine rağmen geçici korumaya sebebiyet veren durumun düzelmemesi hâlinde ise ana koruma statülerine geçişin mümkün kılınması, uluslararası korumanın amacı itibarıyla bir gereklilik oluşturmaktadır. Nitekim AB mevzuatında yer alan ancak henüz uygulanmamış olan Geçici Koruma Direktifinde, geçici korumanın süre sınırı maksimum üç yıl olarak belirlenmiş; bu süre zarfında geçici koruma altındaki bireylerin ana koruma statülerine başvurularına imkân tanınmış ve bu sürenin bitiminde hâlâ korunma ihtiyacının devam etmesi hâlinde başvuruların sonuçlandırılması gerektiği düzenlenmiştir. Bu şekilde uluslararası mülteci hukukuna uygun bir görünüm sergileyen AB Direktifinin, YUKK'un oluşturulması sırasında esinlenilen diğer ikincil hukuk kaynaklarından farklı olarak GKY'nin şekillendirilmesinde dikkate alınmadığı görülmektedir. GKY uyarınca geçici koruma rejiminin işletildiği sırada, uluslararası koruma statülerine geçiş söz konusu olamamaktadır. Yönetmelik kapsamında, geçici koruma altına alınan bireylerin uluslararası koruma statülerine geçişleri, sadece bir durumda mümkün olabilmektedir. Cumhurbaşkanı, geçici korumanın toplu olarak sona erdirilmesine karar verirse, geçici koruma altındaki bireylerin, koşullarını taşıdıkları uluslararası koruma statüsüne toplu olarak geçirilmesine ya da uluslararası koruma başvurusunda bulunanların bu başvurularının değerlendirmeye alınmasına karar verebilmektedir. Ancak söz konusu kararın verilmesi ya da verilmemesi Cumhurbaşkanı'nın takdirinde olduğundan, bu konuda öngörülebilir bir güvence söz konusu değildir.

B. Geçici Korumanın Süre Sınırının Bitimi ile Geçiş Mümkün Kılınan Uluslararası Koruma Statülerinin Kalıcı Çözüm Hedefi Doğrultusunda Yerel Entegrasyona Açık Bir Hâle Getirilmesi

Uluslararası mülteci hukuku, uluslararası koruma ihtiyacı içerisindeki bireye sağlanan korumanın hedefini, kişinin durumunu kalıcı çözüme ulaştırmak olarak ele almaktadır. Kalıcı çözümden kasıt ise üç olasılık ekseninde değerlendirilebilir. Bunlar; kişinin, menşe ülkesindeki şartların tamamen ve istikrarlı bir şekilde düzelmesine bağlı olarak yeniden bu ülkenin korumasından faydalanarak buraya geri dönmesi, menşe ülkesindeki şartların düzelmemesi neticesinde sığındığı ülkede kalıcı bir statüye sahip olması (yerel entegrasyon) ve kalıcı bir çözüme ulaşabileceği bir başka ülkeye yerleşmesinin (yeniden yerleştirme) sağlanmasıdır. Bu açıdan bakıldığında, ana koruma statülerinin kalıcı bir çözüm olarak yerel entegrasyona açık olması, mülteci hukukunun bir gereğidir.

Geçici koruma ise niteliği itibarıyla yerel entegrasyona kapalıdır. Çünkü geçici koruma rejimi, ya kapasite yetersizliğinin geçici bir süre etkili olabileceği ya da korumaya sebebiyet veren durumun belirli bir süre sonra düzelebileceği varsayımlarından temel almaktadır. Ancak uluslararası insan hakları hukuku ve mülteci hukukuna uygun bir geçici koruma uygulamasının,

geçici korumaya sebebiyet veren durumun uzun süre değişmemesi hâlinde korunan bireyleri buldukları ülkede kalıcı çözüme ulaştırmaya imkân tanınması gerekir. Bunun için de geçici korumaya üst süre sınırı konulması ve bu sürenin bitiminde, yerel entegrasyona açık olan ana koruma statülerinin devreye sokulması gerekmektedir. Korumaya sebep olan durumun süreklilik arz etmesi hâlinde, üst süre sınırı olmayan bir geçici koruma uygulaması bireylerin ana koruma statülerine geçişini de mümkün kılmıyorsa, korunma ihtiyacı içerisinde bulunan bireyler bakımından iki esaslı risk ortaya çıkmaktadır. Bu risklerden ilki, anılan bireylerin uluslararası insan hakları hukuku ve mülteci hukukuna aykırı olarak zorla geri gönderilmeleri ; ikincisi ise bu şekilde bir gönderme söz konusu olmasa da bu kişilerin yeniden yerleştirme kapsamında güvenli başka bir ülkeye yerleştirilmelerinin mümkün olamaması ve buldukları ülkede de kalıcı bir çözüm olarak yerel entegrasyona tâbi kılınamamaları; dolayısıyla hiçbir şekilde kalıcı çözüme eriştirilememeleridir.

Belirtilen riskler Türkiye'deki geçici koruma uygulaması bakımından da geçerlidir. GKY uyarınca, geçici koruma kararının Cumhurbaşkanı tarafından alınmasını takiben, kitlesel olarak ülkeye gelen kişilerin YUKK'da uluslararası koruma statüleri olarak nitelendirilen ana koruma statülerine yönelik başvuruları geçici koruma süresince işleme alınmamaktadır. GKY'de bir üst süre sınırı da belirlenmemiştir. Bu çerçevede, geçici koruma altındaki bireyin, geçici korumanın süresi ne kadar uzasa da; bir başka deyişle durumu artık geçicilikten kalıcılığa evrilmiş olsa da, geri dönüş dışında başka bir kalıcı çözüme ulaşamayacağı görülmektedir. Buna ek olarak, Türk yabancılar hukuku mevzuatının da yerel entegrasyon çözümü gözetilerek yeniden şekillendirilmesi gerektiği belirtilmelidir. Yerel entegrasyon çözümü gözetilerek şekillendirilmiş düzenlemelerden kast edilen, uluslararası koruma statülerinin belirli şartlar ve süreler sonucunda uzun dönem ikamet iznine ve/veya vatandaşlığa erişime açık hâle getirilmesidir. Yerel entegrasyonun yasal boyutu, bireylerin buldukları ülke ve toplum ile kurdukları karşılıklı bağın güçlenmesi ile doğru orantılı olarak sahip olacakları hakların gittikçe vatandaşa yaklaşacak biçimde kademeli olarak artırılması, bu esnada toplumun yabancı düşmanlığı ve ayrımcılık hususlarında bilinçlendirilmesi amacını destekleyecek düzenlemelerin hayata geçirilmesi ve nihayetinde vatandaşlığa erişimin mümkün kılınmasını gerektirmektedir. Hukuki anlamda yerel entegrasyon, nihai hedefi vatandaşlığa erişim olan bir süreç olarak ele alınmalıdır. Bu bağlamda, bireylerin çalışma, eğitim, sağlık hizmetlerinden yararlanma gibi haklara sahip bulunması tek başına yerel entegrasyonun bir ölçütü olarak görülmemelidir; zira belirtilen haklar 'temel haklar' kapsamında olduğundan, sağlanmaları zaten yabancılar da dahil olmak üzere 'herkes' için etki doğuran Anayasal yükümlülüklerden kaynaklanmaktadır. Oysa yerel entegrasyon hedefinin yasal temeldeki görünümü, bu hakların tek başına belirli bir çerçevede sağlanmasından ziyade, bunlara erişimin kademeli olarak vatandaşla eşit düzeye getirilmesini sağlayan düzenlemelerin oluşturulmasıdır.

Mevcut koruma rejimimiz incelendiğinde ise bu konuda önemli eksiklikler olduğu gözlenmektedir. İlk olarak, uluslararası koruma statülerinin kademeli olarak artan haklarla donatılmadığı, bu statüler bakımından uzun dönem ikamet iznine erişimin mümkün olmadığı, vatandaşlığa erişimin ise açıkça ve özel olarak düzenlenmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, geçici koruma statüsünden uluslararası koruma statülerine geçiş imkânı tanınmış olsa dahi, uluslararası koruma statülerinin yerel entegrasyon hedefi ile bağdaşan bir görünüm sergilememesinden dolayı tam anlamı ile kalıcı bir çözümün oluşamayacağı değerlendirilebilecektir.

Uygulamada geçici koruma altındaki bireylerin olağan yolla (5 yıl ülkede ikamet etme ve diğer şartların yerine getirilmesi ile) vatandaşlık kazanmaları GKY ile engellenmiş bulunduğundan, vatandaşlığa erişimlerinin ağırlıklı olarak istisnai yoldan vatandaşlık kazanma ekseninde gerçekleştirildiği görülmektedir. Oysa istisnai yoldan vatandaşlığa erişim, vatandaşlığa alınmasında olağanüstü yarar bulunan bireyler bakımından söz konusu olabilecek bir yöntemdir. Çok sayıda bireyin, bu istisnai yolun olağanlaştırılması ile vatandaşlığa alınması ve entegrasyona ilişkin yukarıda belirtilen sürecin tüketilmemiş olması, istisnai yoldan vatandaşlık kazanımının hedefi olan 'olağanüstü yarar'ın tam aksine, toplumsal çatışma ve ayrımcılığı körükleyecek sonuçlar doğurma riskini taşımaktadır. Ayrıca bu durum, yerel entegrasyona kapalı olan ve geçiciliğe odaklanan geçici koruma rejiminin doğasıyla da bağdaşmamaktadır. Bu nedenle yerel entegrasyon sürecinin tüketilerek vatandaşlığa erişimin mümkün kılınması, geçici koruma statüsünün üst süre sınırının sona ermesi ve geçici korunanların uluslararası koruma statülerine geçirilmesi ile başlayacak bir süreçte gerçekleştirilmelidir.

C. Geçici Koruma Uygulamasının YUKK ile Oluşturulan Sistemin Bütünlüğünü Koruyacak Biçimde Yeniden Şekillendirilmesi

Ana koruma statülerinin düzenlendiği bir hukuk sisteminde geçici koruma, olağanüstü şartların (ani ve yoğun göç akınının) oluşması durumunda devreye girebilecek istisnai ve ara bir koruma rejimi olarak nitelendirilebilir. Geçici korumanın sistem içerisindeki varlığı, sistemin esas yapısını oluşturan ana koruma rejiminin tamamen bertaraf edilmesi anlamını taşımamalıdır. Çünkü koruma sisteminin esasını ana koruma statülerinin şekillendirdiği rejim oluşturmaktadır. Sistemin bütünlüğünün sağlanabilmesi için ana koruma ile uyumlu bir ara koruma rejiminin biçimlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, ana korumanın geçici bir süre uygulanamaması sonucunu doğuran ara korumanın, yani geçici korumanın, ana koruma statüleri ile olan bağlantısının ortaya konulması, sistemin bütünlüğünün sağlanması bakımından önem arz eder. Yukarıda belirtilen üst süre sınırının ve uluslararası koruma statülerine geçişin düzene kavuşturulması, sistemin bütünlüğünün sağlanması bakımından da önemli bir ihtiyaç doğurmaktadır. Öte yandan, sistemin bütünlüğünün korunabilmesi ve uluslararası mülteci hukukuna uygunluğun sağlanabilmesi için, geçici koruma süresince uluslararası koruma başvurularının alınmaya devam etmesi ancak bu başvuruların sonuçlandırılmasında olağan sürelerin değil, geçici koruma için belirlenecek üst süre sınırının kullanılması uygun olacaktır. Bu süre boyunca geçici koruma altındaki bireyler, uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar (başvuranlar) ile aynı haklara da sahip olabilecektir.

YUKK'da ise uluslararası korumaya (ana koruma statülerine) başvuran bireyler için getirilen hükümler geçici korunanlar bakımından etki doğurmamakta, bu nedenle ana koruma statüleri olan uluslararası koruma statüleri ile ara koruma statüsü olan geçici koruma arasında kopukluk doğmaktadır. Bu bağlamda, geçici koruma altındaki kişilerin, özgürlük-güvenlik dengesini bir ölçüde sağlama amacı güden bu hükümlerin öngördüğü usuli güvencelerden ve haklardan faydalanmaları da mümkün olmamaktadır.

Oysa geçici koruma uygulamasına da dayanak oluşturan YUKK'un getirdiği sistemin bütüncül olarak aynı yapısal ve işlevsel hedefleri gütmemesi; zorunlu göçün yönetiminin en etkin ve adil şekilde yürütülmesinin vazgeçilmez bir unsurudur. Bu bağlamda, uluslararası alanda (ve BMMYK rehberlerinde) da bir ara koruma ve pragmatik çözüm olarak nitelendirilen geçici koruma uygulamasının, esas koruma rejiminden ayrıksı bir görünüm sergilememesi, ana koruma

statülerine alternatif teşkil etmemesi ve bu sistemin hedef ve dinamiklerine uyumlu bir biçimde şekillendirilmiş olması gerekir.

Belirtilen açıklamaların ışığında mevzuatımızda ve uygulamada yapılacak değişikliklerle;

- Geçici koruma süresince uluslararası koruma başvurularının alınmaya devam etmesi ancak geçici korumaya bir üst süre sınırı konularak, başvuruların olağan sürede değil de geçici koruma için belirlenen sürenin sonunda sonuçlandırılması ve uluslararası koruma ihtiyacının devam ettiğine kanaat getirilmesi durumunda bireylerin uygun statülere geçirilmelerinin sağlanması,
- Yukarıda belirlenmesi önerilen üst süre sınırını halihazırda doldurmuş olan geçici korunanların toplu olarak durumlarına uyan bir uluslararası koruma statüsüne (ikincil koruma) geçişine imkân tanınması,
- Uluslararası koruma statülerinin tâbi olduğu rejimin yerel entegrasyon kalıcı çözümü ekseninde yeniden şekillendirilmesi; bu statülerin tanıdığı hakların kademeli olarak artışı, statü sahiplerinin özel olarak belirlenecek bir sürenin sonunda ve öngörülen şartların gerçekleşmesine bağlı olarak uzun dönem ikamet iznine ve vatandaşlığa erişimini açıkça mümkün kılan düzenlemelerin oluşturulması,
- Geçici koruma altındaki bireylerin kendi kendine yetebilme ve oryantasyon becerilerinin geliştirilmesine yönelik çabaların sarf edilmesi ancak yerel entegrasyon kalıcı çözümüne ilişkin sürecin, bu kişilerin tâbi oldukları geçici korumanın üst süre sınırının dolması sonucunda uluslararası koruma statülerine geçişleri ile başlaması,
- Vatandaşlığa erişimin, objektif temelde vatandaşlığa alınmasında olağanüstü yarar bulunanlar saklı kalmak kaydıyla, istisnai yolun olağanlaştırılması ile değil, geçici korumadan uluslararası koruma statülerine geçişten sonra yerel entegrasyon sürecinin tüketilmesi ile sağlanması önerilmektedir.

Burada belirtilen önerilerin, uluslararası koruma sistemimizin bütünlüğünün ve uluslararası mülteci hukukuna uygunluğunun sağlanması bakımından gerekli olduğu; ancak bu önerilerin adil ve etkin bir koruma sistemine hizmet edebilmesi için, yukarıda ayrıca vurgulanan uluslararası koruma sorumluluğunun paylaşımına yönelik çabalarla eş güdümlü olarak hayata geçirilmesinin önem arz ettiği vurgulanmalıdır.

IV. Geçici Koruma Uygulaması Uluslararası İnsan Hakları Hukuku ve Mülteci Hukuku ile Bağdaşan Bir Şekilde Nasıl Sona Erdirilebilir?

Geçici koruma uygulaması bireysel veya toplu olarak sona erdirilebilir. GKY'de bireysel sona erme nedenleri sayılmış ancak toplu sona ermeye ilişkin nedenler düzenlenmemiştir. Bu başlık altında ağırlıklı olarak toplu sona ermeye yönelik tespit ve önerilere yer verilecek olmakla birlikte, bireysel sona erme nedenlerinden biri olan gönüllü geri dönüş konusuna da özel olarak değinilecektir.

A. Gönüllü Geri Dönüş Uygulamalarının Uluslararası İnsan Hakları Hukuku ve Mülteci Hukukununun Gereklerine Uygun Olarak İşletilmesi için Gereken Güvencelerin Etkin Şekilde Sağlanması

Gönüllü geri dönüş, menşe ülkedeki durumun değişmemesine rağmen, bireyin kendi rızasıyla ülkesine dönme kararı vermesidir. Geri gönderme yasağının herhangi bir istisna olmaksızın uygulanması konusunda devletin yükümlülüğü bulunduğundan, gönüllü geri dönüş uygulamalarının titizlikle yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu hususta, gönüllü geri dönüşün hukuka uygun bir şekilde işletilmesi için, ilgili bireyin kapsamlı bir şekilde ülkesindeki durum konusunda anlayacağı bir dilde açıkça bilgilendirilmesi, bireye dönüş kararı vermesini sağlayacak hiçbir baskının yapılmaması gereklidir. Dönüş kararı, yazılı olarak kayıt altına alınmalı, bireyin imzası veya geçerli başka tür bir onayla teyit edilecek şekilde düzenlenmeli, belgede kişiye bilgilendirme yapıldığı ve kişinin herhangi bir baskıya maruz kalmadığı belirtilmeli ve ilgili belge; birey ve idare yanında, tercüman ve tamamen tarafsız olan ve önceden belirlenmiş bir uluslararası organizasyon (örneğin BMMYK) ya da sivil toplum kuruluşu temsilcisi tarafından da onaylanmalıdır. Unutulmamalıdır ki bu güvencelerin yerine getirilmemiş olması, geri dönüş eylemini 'gönüllü' olmaktan çıkararak hukuka aykırı hâle getirecektir. Hâl böyle iken basına ve sosyal medyaya yansıyan muhtelif olaylar ekseninde, geri dönüş belgelerinin usule uygun biçimde oluşturulmadığı ve gönüllü olması gereken geri dönüşlerin fiilen 'zorunlu' olarak gerçekleştirildiği iddia edilmektedir.

B. Geçici Korumanın Toplu Olarak Sona Erdirilmesine İlişkin Objektif Şartların Belirlenmesi

Geçici koruma, GKY uyarınca Cumhurbaşkanı'nca alınan 'geçici koruma kararı' ile toplu olarak işlerlik kazandığı gibi, yine Cumhurbaşkanı'nca alınacak olan bir karar ile toplu olarak sona erdirilebilir. Ancak GKY'de toplu sona erme kararına dayanak oluşturacak objektif şartlar belirtilmemiş; sona erme kararının verilmesi Cumhurbaşkanı'nın takdirine bırakılmıştır. Bu durumda sona erme kararının, geçici koruma kararına dayanak oluşturan normun amacı çerçevesinde geçici korumanın kaldırılmasını haklı kılacak sebeplerin varlığı durumunda verilebilmesi gerekmektedir. Geçici korumanın kaldırılmasını haklı kılacak sebepler arasında, kapasite yetersizliğinin artık söz konusu olmaması veya kitlesel akının kaynağını oluşturan ülkedeki (somut durum açısından Suriye'deki) şartların tamamen ve istikrarlı şekilde düzelmesiyle geri dönüşün güvenli hâle gelmiş olması veya artık Türkiye'ye yönelen göç hareketlerinin ciddi bir seviyede azalmış ya da sona ermiş olması, aynı zamanda da geçici koruma altındaki tüm bireylerin uluslararası koruma statülerine geçirilmiş olması gösterilebilir. Bu bağlamda belirtilen hususları da kapsayan sona erme sebeplerinin, öngörülebilirlik ve hukuki güvenliğin sağlanması bakımından açıkça düzenlenmesi uygun olacaktır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, uluslararası mülteci hukuku ve insan hakları hukuku çerçevesinde, geçici korumanın toplu olarak sona erdirilmiş olması, bu korumanın kapsamındaki kişilerin menşe ülkelerine zorla geri gönderilmelerini tek başına haklı kılacak meşru bir sebep olarak görülemez. Her durumda, tüm geri göndermeler bakımından geri gönderme yasağına uygunluk değerlendirmesinin bireysel olarak yapılması gereklidir. Ayrıca, böyle bir sona erdirme, tek başına, birey açısından uluslararası koruma ihtiyacının da sona erdiği anlamına gelmez. Menşe ülkedeki durumun değişmiş olması hâlinde dahi bireyin somut şartları ekseninde uluslararası korumaya duyduğu ihtiyaç devam edebilir. Oysa GKY'de Cumhurbaşkanı'nın sona erme kararı ile birlikte, diğer sonuçlar yanında (bunlar GKY md.11'de düzenlenmiştir), geçici korunanların ülkelerine dönmesine veya uluslararası koruma başvurusunda bulunanların başvurularının bireysel olarak değerlendirmeye alınmasına karar verebileceği düzenlenmiştir.

C. Güvenli Bölge ve/veya Barış Koridoru Oluşturulmasının, Geçici Koruma Altındakilerin Suriye'ye Gönderilmeleri için Hukuka Uygun Bir Gerekçe Teşkil Etmemesi

Güvenli bölge veya barış (ya da güvenlik) koridorunun uluslararası hukukta net bir tanımı bulunmamaktadır. Bununla birlikte güvenli bölge veya barış koridorunun uluslararası insan hakları hukuku ve mülteci hukukunun kapsam ve amaçları ekseninde değerlendirilmesi mümkün olabilir.

Güvenli bölge veya koridora ilişkin genel tanımlar bağlayıcı bir uluslararası hukuk düzenlemesinde yer almasa da, bu tür oluşumların nitelik ve özellikleri bakımından çeşitli tespitler yapılabilir. Örneğin güvenli bölge, silahlı çatışma veya ayırım gözetmeyen şiddet hâlinin varlığını sürdürdüğü bir ülkedeki, çatışmadan ve şiddetten arındırılmış bir alana işaret etmektedir. Güvenli bölgenin oluşturulmasındaki amacın, içerisindeki kişilerin çatışmanın etkilerinden korunarak güvenle yaşayabilmelerinin (örneğin; işe, eğitime erişebilmelerinin, sağlık ihtiyaçlarını karşılayabilmelerinin) sağlanması olduğu varsayılabilir. Koridor uygulamaları ise çatışma bölgesindeki bireylerin hareket kabiliyetini artıran veya güvenli bölgelere erişimine ya da bunlar arasındaki dolaşımına imkân veren alanlar ya da rotalar olarak görülebilir. Koridorlar bu çerçevede, güvenli bölgelere bağlı olarak, onlara eşlik eden alanlar veya sivililerin güvenli bir ülkeye kaçışlarını sağlayabilecek yollar olarak düşünülebilir. Güvenli bölge ya da koridorların 'güvenliğinin' hangi kriterlere bağlı olduğu ve hangi standartlara sahip olması gerektiği uluslararası hukukta özel olarak düzenlenmediğinden, bu alanların 'güvenli' olarak nitelendirilmesi hukuki açıdan tek başına sonuç doğurmamaktadır. Nitekim geçmiş uluslararası deneyimler 'güvenli' olarak nitelendirilen bu tür alanların fiilen 'güvensiz' olabileceğini, hatta ağır kayıplara neden olabileceğini göstermiştir. Bu hususta en bilinen örnek; Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı ile 1993 yılında güvenli bölge (*safe area*) ilan edilmesine rağmen, Srebrenitsa'da 1995 yılında yaşanan ve 8000'den fazla sivilin katledilmesi ile sonuçlanan acı deneyimdir.

Her şeyden önce, güvenli bölge veya koridor alternatiflerinin, uluslararası mülteci hukuku öğretisi ve uygulamasında hâlihazırda bir başka ülke tarafından sağlanmakta olan korumanın sona erdirilmesi için bir gerekçe olarak kabul edilmediği belirtilmelidir. Uluslararası mülteci hukukunda sağlanmakta olan bir korumanın, bireyin rızası hilafına sona erdirilmesi, ancak bu kişinin menşe ülkesi korumasından yeniden faydalanabileceği bir şekilde ülkesindeki şartların tamamen ve istikrarlı bir biçimde değişmesi, bireyin burada tekrar normal bir hayat sürebilecek hâlde olması durumunda mümkün olabilmektedir. Nitekim sadece böyle bir durumda kalıcı bir çözümden bahsedilebilecek; bir başka ülke tarafından sağlanan ikame korumanın, yeniden menşe devleti tarafından sağlanabilmesi gerekçe gösterilerek uluslararası koruma ihtiyacının ortadan kalktığı sonucuna varılabilecektir.

Oysa Suriye'deki durum ele alındığında, buradaki çatışmaların devam ettiği, istikrarlı ve sürekli bir değişikliğin söz konusu olmadığı görülebilecektir. Oluşturulması düşünülen ve anlaşıldığı kadarıyla bir 'güvenli bölge' işlevi görmesi planlanan alanda ise, menşe devleti tarafından sağlanacak bir korumadan söz etmek mümkün bulunmadığı gibi, çatışmasızlığın güvence altına alınması ve uluslararası koruma ihtiyacına yol açan riskin tümüyle ortadan kaldırılması da söz konusu olmayacaktır. Dolayısıyla Suriye'de uluslararası koruma ihtiyacına temel teşkil eden nedenler varlığını sürdürdüğünden, Türkiye'de geçici koruma altında bulunan bireylerin 'güvenli' olarak adlandırılan bir bölgeye sevk edilmesi, yerleşik bir insan hakları ilkesi olan geri

gönderme yasağına aykırılık teşkil edeceği gibi uluslararası mülteci hukuku bakımından da kabul edilemez bir durum oluşturacaktır. Ek olarak, bu tür alanlarda sivillerin toplanması, bu alanlarda güvenlik riskinin devam etmesi nedeniyle, bu kişileri çatışmanın hedefi hâline getirebilecek ve Serebrenitsa’da yaşanan acı deneyimin tekrarlanması tehlikesini doğurabilecektir.

Bunun dışında, uluslararası mülteci hukuku bakımından, güvenli bölge ya da koridorların varlığı, bir uluslararası teamül hukuku kuralı olarak bağlayıcılık arz eden sığınma arama hakkını ortadan kaldıracak bir gerekçe oluşturmamakla; bir başka ifade ile, güvenli bölge ya da koridorlar bireylerin sığınma amacıyla ülkelerini terk etme ve bir başka ülkede sığınma başvurusunda bulunma haklarını engelleyememekle birlikte bunların, ‘dahili kaçış alternatifi’ ya da ‘dahili koruma alternatifi’ olarak bilinen ve uluslararası koruma ihtiyacını haklı nedenlere dayalı olmaktan çıkarabilecek durumlar kapsamında incelenmesi mümkündür. Dahili kaçış (koruma) alternatifi, bir başka devletin korumasından faydalanan bireyler açısından bu korumanın sona ermesi sonucunu doğurmamakta; bununla birlikte, sığınma başvurusunda bulunan bir bireyin bu başvurusunun, ülkesinde belirli bir bölgenin güvenli olması ve bireyin burada korunabileceği gerekçesiyle reddedilmesine neden olabilmektedir. Ancak konu ile ilgili BMMYK rehberlerinden ve gelişmiş ülkelerin uygulamalarından ortaya çıkarılabilecek kriterler değerlendirildiğinde, dahili kaçış alternatifinin korunma ihtiyacının belirlenmesinde etkili olabilmesi için;

- menşe ülkesi içerisinde dâhili korumanın mümkün olduğu yere sığınmacının güvenli bir şekilde ve hukuka uygun olarak ulaşım ulaşamayacağı,
- uluslararası koruma ihtiyacını doğuran nedenlerin kaynağının devlet olup olmadığı (bu nedenlerin kaynağı devlet ise, dâhili koruma imkânının söz konusu olmadığı karine olarak kabul edilmektedir),
- uluslararası koruma ihtiyacını doğuran nedenlerin kaynağının devlet dışı aktör(ler) olması durumunda, bu aktörün/aktörlerin kaçış bölgesindeki etkinliğinin derecesi ile menşe devletinin bu bölgedeki korumasının etkinliği,
- sığınmacının dâhili kaçışı gerçekleştirdikten sonra yeni veya devam eden bir zulme maruz kalma riskinin olup olmadığı hususları değerlendirilmelidir.

Suriye’de oluşturulmak istenen barış koridorunun ise, belirtilen koşulları sağlaması mümkün görünmemektedir. Her şeyden önce Suriye’den göç eden bireyler bakımından uluslararası koruma ihtiyacını doğuran nedenlerin kaynağı, hem devlet hem de devlet dışı aktörlerdir. Güvenli bölgenin oluşturulmasında ve bu bölgede çatışmasızlığın sağlanmasında ise bu aktörlerin uzlaşısı söz konusu değildir; güvenli bölgede çatışma hâlinin istikrarlı ve sürekli olarak sona ereceği garantisi bulunmadığından, zorunlu göçü meşru kılan riskler varlığını sürdürmeye devam edecektir. Kaldı ki, yukarıda da belirtildiği gibi, dahili kaçış alternatifi bir başka devletin korumasından faydalanan bireyler açısından bu korumanın sona ermesi sonucunu doğurmadığından; Türkiye’de geçici koruma altında bulunan bireylerin bu statüleri üzerinde etki göstermesi mümkün değildir.

Belirtilen hususların ışığında;

- bireysel gönüllü geri dönüş uygulamalarının hukuka uygun şekilde gerçekleştirilebilmesi için gerekli tedbirlerin alınması,
- mevzuatımızda yapılacak bir değişiklik ile geçici korumanın toplu olarak sona erdirilmesine ilişkin nedenlerin objektif bir şekilde belirlenmesi ve toplu sona erme durumunda

- uluslararası korumaya erişim imkânının Cumhurbaşkanı'nın takdirine bağlı kılınmaksızın YUKK'dan kaynaklanan bir hak olduğunu teyit eden bir güvencenin getirilmesi,
- güvenli bölge/koridor uygulamalarının Türkiye'de bulunan geçici korunanların geri gönderilmesi için hukuka uygun bir gerekçe teşkil etmeyeceğinin ve bu tür uygulamaların sivillerin hayatları için daha büyük bir risk oluşturabileceğinin bilincine varılarak, bu uygulamalar yerine uluslararası sorumluluk paylaşımına odaklanan bir politikanın geliştirilmesi önerilmektedir.

Göç Araştırmaları Derneęi

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ MÜLTECİLER BAğLAMINDA GAR ÜYESİ ARAřTIRMACILARIN TESPİT VE ÖNERİLERİ

Bu yaz İstanbul Valilięi tarafından, İstanbul'da kayıtlı olmayan Suriyelilerin geri gönderileceği açıklaması yapıldığından beri kamuoyunda yoğun bir tartışma yaşandı.

GAR (**Göç Araştırmaları Derneęi**) üyeleri olarak bizler de çeşitli mecralarda bu konudaki görüşlerimizi dile getirdik. Ancak, mevcut duruma dair tespit ve önerilerimizi de paylaşmak gerektiğini gözönüne alarak, aşağıda göreceğiniz notları hazırlamaya karar verdik.

Dernek üyesi akademisyenler kendi uzmanlık alanlarında Türkiye'de bulunan Suriyeli nüfusla ilgili hukuki boyut, sivil toplum ve sosyal uyum gibi çeşitli başlıklarda tespit ve önerilerini yazdılar. Bu önemli konuda, herkesin düşüncesini ifade edebileceği soğukkanlı bir tartışma ortamına destek olması dileğiyle üyelerimizin kaleme aldığı değerlendirmeleri kamuoyuyla paylaşıyoruz.

<https://www.gocarastirmalaridernegi.org/tr/>